

Nándorfehérvár nógrádi hősei

Andrásfalvi-Faragó Zoltán: *Öt íjász*

„Isten kegyelméből uralkodó Mátyás királyunk országlásának hetedik, megkoronázásának második esztendejében, Anno Domini 1465 pünkösöd szent ünnepén vetem papírra e sorokat. Mostan, hogy a fegyverforgatásra előregedvén hazatértem, másra nem is igen vagyok jó... Igen sokat láttam, tapasztaltam, messi idegen földeket bejártam, hazára végül csak ott leltem, ahonnan fiatal legényként elindultam. Visszatértem – bizonyára Jézus urunk különös kegyelméből és akaratából – Pásztó városába. Merthogy itten születtem én, a ciszter páterek ama híres kolostorától nyíllövésre álló régi házban...”

Így kezdődik Andrásfalvi-Faragó Zoltán 2007. év végén napvilágot látott, *Öt íjász* című történelmi regénye, amely – a szerző első, az *Öregtorony* című, 2002-ben megjelent kötetéhez hasonlóan – a messzi múltba, a XV. század vérzivataros időszakába vezet vissza olvasóját. A könyv főhőse, a két évtizeden át Szécsényi László főúr, Nógrád és Hont vármegyei ispán szolgálatában álló Medvesi Máté obsitos seregdeák mutatkozik így be, hogy aztán aprólékos gondossággal írja le, koromból főzött tintába mártott lúdtollával, mit látott élete során, jártában-keltében. „Hadd olvassák a páterek mindazt, ami megtörtént velem... Ne essék feledésbe, miféle tetteket vittünk mi végbe, mi magyarok...” Az Andrásfalvi-Faragó Zoltán irányította, a deák kezében lévő „lúdtoll” 358 oldalon állít emléket a hős íjászoknak, akik a török elleni harcokban az ország utolsó, déli végvára,

Nándorfehérvár védelmében – Hunyadi János vezérletével és személyes felkérésére – vitézkedtek.

A *Kard és kereszt* c. irodalmi pályázatra készített, a Kárpát-medencéből beadott 120 pályamunka között fődíjas könyvében – miután az előző három kötetében a természet

szinte felfoghatatlanul gazdag, színes és gyönyörű világába vezet és avatja be az olvasót – visszatér a magyar történelem mélygyökerű, kiengesztelhetetlen ellentmondásokkal, politikai csatározásokkal és harcokkal teli korszakának – választott szereplői révén történő – bemutatásához. Betekintést enged nemcsak szűkebb környezetének történéseibe, de az ország szinte áttekinthetetlenül szövevényes – hol lesújtó, hol felemelő – történelmi eseményeibe is, miközben adalékokkal szolgál a kor mélyebb megismeréséhez is.

A korszak, amelyben a regény cselekménye játszódik, az 1439-től 1456-ig terjedő időszak Magyarország, fókuszában a Nógrád vármegyei Szécsény és Pásztó városa és (a mai Karancs)Ság község. A regény csúcspontját a török elleni harcok jelentik, a nándorfehérvári diadallal.

„Zsigmond király félévszázados uralkodásának végére Magyarország egyik legjelentősebb állama lesz, a Luxemburgi-házból származó király birodalma székvárosává Budát teszi. Halála után veje, első Habsburg uralkodónk, Albert fejére kerül a korona. Nyelvünket beszélő, tudatosan a magyar trónra

nevelt férfiú, országait ő is Budáról kormányozza, s fő céljának tekinti a török terjeszkedés megállítását. A király azonban 1439 őszén meghal, s a főurak egyik pártja Albert fiát, az 1440 tavaszán világrajött csecsemőt, az utószülött V. Lászlót, más részük az ifjú lengyel királyt, a Jagelló-házból való Ulászlót látná szívesen a trónon. Végül mindkettejüket megkoronázzák, de polgárháború kezdődik, miközben a Felvidék egyre nagyobb területeit szállják meg a csehek, a Délvidéken pedig egymást érik a török támadások és az oláh vajdák rabló partyai.”

Ebbe a korszakba röpti vissza olvasóját a szerző, aki mintegy átmenti a természet iránti érzékenységét, kivételes empátiáját ebbe a történelmi ihletésű regényébe is. Éppúgy figyel és ügyel a természet, a környezet, a helyszínek aprólékos leírására, mint minden fontosabb korismérv megjelenítésére, történelmi esemény és jelenség korhű ábrázolására. Ez a könyv egyszerre korlenyomat, hely- és természetrajz, miként kor-, ország- és helytörténet is. Faragó megőrzi jó szokását, plasztikusan és árnyaltan fogalmaz, nem egyszerűen csak leír valamit, sokkal inkább láttat, érzékeltet, szereplői bemutatásával, habitusának kibontásával gondolkodtat is.

A szerző e könyvében megmutatkozó erénye (ez irányú képességét és tudását már az *Öregtorony* c. kötetében is csillogtatta) az árnyalt ember- és jellemábrázolás. Egyik feltűnő példája ennek a korabeli ember zsákmányszerzésre, meggazdagodásra, gyarapodásra irányuló hajlamának – amely lehet erény és dehonosztáló személyiségjegy is – gyakori felemlítése. A „szerzés ördöge” az oka („a zsákmány mindig jól jön”), hogy a főhős édesapja és András öccse elmegy a várnai vesztes csatába, s halálát leli. De látjuk számos példáját a magyaros virtus, az önfeláldozás, a hősiesség megnyilvánulásának a 12 éves „kicsi János”-tól kezdve, az önkéntesek sokaságán és

az öt íjászon keresztül, a hős hadvezér Hunyadi Jánosig bezárólag.

Andrásfalvi-Faragó Zoltán könyvében megidézi a kor néhány jeles történelmi személyiségét. Megjeleníti a korabeli, máig fennmaradt – vagy éppen letűnt, feledésbe merült – településeket, tájakat, természetföldrajzi helyeket. A szerző javára írható a korszak nyelvének rekonstrukciója, a használt régi szavak (például földabrosz, zsöllye, pergamen, penna, kicsinység) visszaadására és egyszerűnépies kifejezőképességének használatára való törekvés. Különösen plasztikusak helyrajzai, amelyből nem maradhatott ki a szerző kedvence, a növény- és állatvilág egy-egy darabja sem.

A helyszínek között meghatározó Szécsény városa, ahol – a Rákos-mezei országgyűlés megtapasztalása és a Titel melletti vitézkedés: egy kém elfogása után – a legtöbb idejét, seregdeáki szolgálatát tölti a főhős. „A város nagy és gazdag, erős fallal kerítve, kőből rakott templommal, ferences kolostorral is ékes”, aztán megtudjuk tőle, hogy gazdája, akinek felajánlotta szolgálatait és aki befogadta: „Szécsényi uram a leggazdagabb ember messze földön, ama híres Tamás erdélyi vajda leszármazottja, aki tárnokmester is volt, s királyok rokona.”

Főhősünk szívéhez mégis legközelebb Ság falu állhatott, ahová – már szécsényi seregdeákként – benősül és családot alapít, feleségéhez, Annához és két gyermekéhez megtér először a csehek, aztán a török elleni vitézkedésből. Medvesi Máté már az előbbi csatában kitüntette magát íjásztudományával, amikor az ő nyilának esett áldozatul a Felvidéket fosztogató husziták egyik vezére, a rettegett Velko kapitány.

Andrásfalvi-Faragó Zoltán a kezdetektől szövevényes szálakon szövi az izgalmas regény cselekményét a további négy kitűnő íjász felbukkanásáig is,

akkal azán a főhős együtt veszi ki részét a nándorfehérvári diadalból.

Időközben persze vérzivataros és vesztes csaták, meg nem értés, árulások, politikai viszályok éppúgy részei Medvesi Máté – és szűkebb-tágabb környezete – mindennapjainak, mint sikert hozó, kisebb-nagyobb csatározások, büszkeségre okot adó megbízatások, elismert seregdeáki szolgálat, örömteli családi események, végül a nagy nándorfehérvári diadal, az öt hőssel. A szerző arányérzékét is mutatja, hogy könyvének befejező részében Hunyadi egész Európában elismerést arató és a hazának is dicsőséget hozó nándorfehérvári csatája leírására kiemelt figyelmet fordít, s a könyve végén a főhősét így emlékezteti:

„Mi öten, szegény magyar íjászok, felvidékiek és székelyek, a Kőles torony tetejéről néztük végig, ahogyan a török seregek nagy port vevén futnak a távolban. Bizony, így volt: a maroknyi magyar had – zsoldos vitézek, hadba szállott nemes urak, fegyverre kelt keresztos jobbágyok – vállvetvén harcolva győzedelmeskedett a túlerő ellen. Ámbátor csak egyetlen módja lehetett annak: Isten segítsége...”

Andrásfalvi-Faragó Zoltán az elmúlt öt évben megjelent ötödik könyvében, második történelmi regényében is igen invenciózus volt: potens szövege szóra-koztató, tanulságos és kurrens olvasni-valót kínál. Korpusza hasznos elegye a történelmi tényeknek és saját szárnyaló fantáziájának. Ebben a kontextusban is erénye azonban a történelmi tényszerűséget szem előtt tartó feldolgozásra törekvés, a tárgyilagosság és a túlzások elkerülésének az igénye. A kötet minden részletében biztosítja az élményszerűséget, gazdagítja az olvasó érzés- és képzeletvilágát, elősegíti emocionális emelkedettségét.

A papírkötésű könyv a salgótarjáni Dióhéj Könyvműhely kiadásában jelent meg, színes borítója a szerző saját festményei és terve alapján készült, a nyomdai munkálatokat az Egri Nyomda Kft. végezte. A könyvet a recenzens jó szívvel ajánlhatja, ajánlja minden történelmet – kalandos történeteket – szerető olvasónak, kiváltképp a fiatalabb korosztályoknak.

(Dióhéj Könyvműhely, Salgótarján, 2007)

